

Stockholm 2024-03-07

Anna Liljeblad

Anna.liljeblad@energigas.se

Till:

Energimyndighetens samordningsuppdrag
om vätgas

Energimarknadsinspektionen

Med kopia till:

Filip Vestling, Regeringskansliet

August Pettersson, Regeringskansliet

Utse en TSO för vätgas med erfarenhet av hantering av gas

- en inlägga med anledning av THEMA Consulting Groups´ rapport om certifiering av vätgas-TSO

Inledning

Vätgas är en nyckelspelare i omställningen och kan spela stor roll för svensk industris konkurrenskraft och försörjningstrygghet, om rätt förutsättningar ges. I Kommissionens meddelande REPowerEU Plan¹ tydliggörs att vätgasen har en avgörande roll både i arbetet med att åtgärda klimatkrisen och för att minska EU:s beroende av fossila bränslen från Ryssland. EU-kommissionen har lagt fram mål om 10 miljoner ton förnybar vätgas producerad inom EU och 10 miljoner ton importerad förnybar vätgas till 2030 (totalt ca 670 TWh). Detta innebär att EU investerar över 430 miljarder euro på utbyggnaden av vätgasdistribution i Europa. Därutöver finns även mål om 350 TWh biogas till 2030. Gasen kommer därmed att få en viktigare roll i hela energisystemet framöver.

Utvecklingen i Sverige och EU pekar i en tydlig riktning, vätgas håller på att bli en oundgänglig energibärare och en förutsättning för att industrin ska klara omställningen. De områden med bäst förutsättningar för vätgasproduktion är sällan lokaliserade där efterfrågan av vätgas är störst. För att transportera stora mängder vätgas är vätgasledningar under jord ett snabbt, säkert och kostnadseffektivt sätt. Storskalig och snabb utbyggnad av vätgasinfrastruktur är nödvändigt för att Sverige ska klara klimatmålen och täcka de enorma behoven av fossilfri vätgas framöver. Det är dessutom bråttom. Redan till 2030 ska EU:s klimatmål att minska EU:s utsläpp med minst 55

---

¹ Meddelande från Kommissionen till Europaparlamentet, Europeiska rådet, Rådet, Europeiska ekonomiska och Sociala kommittén samt Regionkommittén, Planen REPowerEU (Bryssel den 18.5.2022 COM(2022) 230 final)

procent vara uppfyllt. Även målen i Kommissionens meddelande REPowerEU Plan (se ovan) ska vara uppfyllda till 2030. En sammanhängande vätgasinfrastuktur kommer också binda samman Sverige med en växande vätgasmarknad i Europa redan från 2030 vilket främjar försörjningstryggheten för den svenska marknaden.

Sverige är ett av de länder inom EU som har absolut bäst förutsättningar för produktion av förnybar vätgas (s.k. Renewable Fuels of Non Biological Origin, RFNBO) till följd av en mycket hög andel förnybar elproduktion i norra Sverige och hög andel koldioxidsnål el i södra Sverige. Sverige kan ta tåten på vätgasområdet och bli nettoexportör både av förnybar vätgas och av fossilfria produkter som producerats med hjälp av vätgas. Men frånvaron av utbyggd infrastruktur för distribution av vätgas är begränsande för utvecklingen och försvårar realiserandet av vätgasens potential. Det är därför av största vikt att snarast underlätta och påskynda utbyggnaden av ny vätgasinfrastuktur i Sverige genom att säkerställa att de regelmässiga förutsättningarna finns på plats.

TSO för vätgas behöver utses omgående

I Sverige, liksom i de övriga nordiska länderna, är det gasbranschens aktörer och de nuvarande transmissionsnätoperatörerna (TSO) för gas som klivit fram och driver utvecklingen genom investeringar, planering och färdigställande av ny vätgasinfrastuktur. Samma utveckling syns i Europa, där även befintliga TSO:er för bio/naturgas bildat en ny samverkansgruppering för europeiska vätgas-TSO:er, kallat ENNO-H där Energigas Sveriges medlemmar ingår.

Om Sverige ska nå klimatmålet om 63 procent minskade utsläpp redan 2030, om sex år, måste planering och investeringar fortsätta i snabb takt med befintliga strukturer – annars kan inte samhället ställa om. Etablerade aktörer i gasbranschen bör därför ligga närmast till hands nu när TSO-ansvaret ska definieras för vätgas.

TSO-rollen kräver särskild kompetens och erfarenhet av hantering av gas

En nyläppt rapport från konsultbyrån THEMA, beställd av Energimarknadsinspektionen, har som ambition att utreda och analysera vilka uppgifter som skulle ligga på ett statligt eller privat transmissionsnätföretag (TSO) för vätgas. I grunden är det positivt med framdrift i TSO-frågan, men mot bakgrund av utvecklingen som beskrivits ovan, ställer sig Energigas Sverige frågande till varför gasbranschens aktörer inte har involverats vid rapportens framtagande. THEMA-rapporten missar flera viktiga aspekter kring vad TSO-rollen innebär.

- **Kompetens:** En effektiv och stabil TSO kräver teknisk kompetens och erfarenhet av gas för att hantera exempelvis driftsfrågor, säkerhetsaspekter, läckage, gaskvalitet och nödsituationer. TSO-rollen ställer också krav på mycket hög leveranssäkerhet, och aktören bör kunna hänvisa till en historisk god leveransprecision. Kontinuerlig kompetensutveckling och anpassning till nya teknologier är också viktigt för att möta framtida utmaningar inom energisektorn. Gedigen gaskompetens och erfarenhet av ovanstående finns redan idag bland Energigas Sveriges medlemmar. Energigas Sverige, tillsammans med medlemmarna, arbetar kontinuerligt med säkerhetsfrågor, läcksökning, att utveckla och hänga med i den tekniska utvecklingen kring gas och gaskvalitetsfrågor. Detta arbete sker både inom medlemmarnas egna organisationer men även via Energigas Sverige, nationella, europeiska och internationella forum.

- **Marknad:** Utöver att säkerställa leveranssäkerheten av gas ligger det på TSO:n att säkerställa jämlik tillgång för alla aktörer på marknaden samt planera infrastrukturen för att attrahera gasanvändare och främja sund konkurrens. THEMA-rapporten bortser från huvudscenariot att det svenska vätgasnätet kopplas ihop med övriga Europa, vilket skapar förutsättningar för en europeisk vätgasmarknad med import/export till/från Sverige. Det kräver i sin tur erfarenhet av marknadsförhållandena och en etablerad dialog med övriga europeiska TSO:er för gas. Detta finns bland Energigas Sveriges medlemmar redan idag. Att redan inledningsvis utgå från att Sverige enbart kommer att etablera mindre vätgaskluster är anmärkningsvärt med tanke på att Sverige är ett av de länder inom EU som har absolut bäst förutsättningar för produktion av förnybar vätgas.
- **Styrning från myndigheter:** Myndigheterna har ansvar för att säkerställa insyn och möjlighet att påverka TSO:ns verksamhet genom att fastställa krav på leveranssäkerhet, kvalitet, miljö- och hållbarhetsprestanda eller prissättning. En av regeringen utsedd myndighet kommer att ha tillsyns- och regleringsansvar för att säkerställa ett tryggt regelverk för vätgas. Energimarknadsinspektionen har idag motsvarande uppdrag för naturgas och el. En väl utformad reglering tillsammans med insyn i styrelsearbetet och dagens tuffa lagstiftning¹ kring FDI (Foreign direct investment) säkerställer god insyn och styrning oavsett om TSO:n är statligt eller privat ägd. Mot den bakgrunden är privatägande inget hinder för att, likt många andra länder i Europa, utse en privatägd gas-TSO med rollen att utveckla vätgasnäten.
- **Finansiering:** Med ett stort investeringsbehov i ny vätgasinfrastruktur är finansieringsfrågan avgörande. TSO:n måste ha tillgång till finansiering från offentliga medel, relevanta stöd och den internationella kapitalmarknaden, både på kort och lång sikt.

Gasbranschen möjliggör sektorkoppling

I takt med att energisystemet utvecklas skapas nya möjligheter att integrera och sammankoppla olika energislag med varandra och därmed effektivisera systemet. Genom sektorkoppling kan biogas, vätgas, el, fjärrvärme och andra energislag utnyttja varandras fördelar och skapa synergier. Det handlar bland annat om att balansera elnätet med biogas och vätgas samtidigt som restvärmen från vätgasproduktionen integreras med fjärrvärmesystemet och syrgasen tas omhand och nyttjas i en annan process.

Redan idag samverkar Energigas Sverige och våra medlemmar med Energimyndigheten, Energimarknadsinspektionen och Svenska Kraftnät i planeringen av ett optimalt energisystem, där fördelarna med respektive energikälla tas tillvara.

Det vore ett misstag att bara se till integrationen mellan el- och vätgasnät (som rapporten anger i slutsatserna) när en TSO ska utses för vätgas. Även infrastruktur för biogas, syrgas och fjärrvärme utgör avgörande komponenter i ett system för vätgas och dess sektorkoppling. Att även förminska den erfarenhet och gedigna kunskap som finns kring naturgasen i Sverige och det västsvenska gasnätet måste ifrågasättas. Naturgas utgör bara några procent av Sveriges energibehov på totalen men för de drygt 30 kommuner som är anslutna till gasnätet står gasen för drygt 20 procent av den slutliga energianvändningen vilket är i linje med övriga Europa. Det västsvenska gasnätet förser bland annat hushåll, kraftvärmeverk, transportsektorn samt industrin med naturgas/biogas där industrin bidrar till Sveriges konkurrenskraft. Även utanför det västsvenska gasnätet (off grid) finns en stor marknad för gas (biogas, LNG/LBG, gasol/biogasol, syngas) där gasbranschen arbetar med liknanden frågeställningar som för gasnätet.

---

¹ Lag (2023:560) om granskning av utländska direktinvesteringar

Låt experterna ta ansvar för gasens utveckling i Sverige

Allt sammantaget konstaterar Energigas Sverige att gasbranschen har en avgörande roll i utvecklingen av ny vätgasinfrastruktur. Att bygga upp kompetens och erfarenhet av gas hos aktörer utanför branschen kommer att ta onödig tid, som riskerar att försena omställningen och förhindra investeringar i Sverige.

Låt experterna på gas ta ansvar för gasens utveckling i Sverige!

Maria Malmkvist
Vd

Anna Liljeblad
Ansvarig Industri och Distribution